

Καθήκοντα τῶν ὑπηκόων.

Οἱ ὑπήκοοι ἀπολαμβάνοντες τὰ ἀγαθὰ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς διὰ τῆς πατρικῆς προνοίας καὶ προστασίας τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν νόμων, ὀφείλουσι νὰ ὑποτάσσωνται εἰς αὐτούς, καὶ νὰ σέβωνται, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (1), καὶ τὸ ἀληθινὸν συμφέρον ἐκάστου· διότι ἄνευ ἡγεμόνος καὶ νόμων δὲν δύναται νὰ σταθῇ κοινωνικὴ ζωὴ· καὶ ἐνόσω τις εἶναι μέλος οἰουμένης πολιτικοῦ σώματος, ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἥτις εἶναι ὁ ἡγεμὼν, καὶ εἰς τὴν κοινὴν θέλησιν, ἣν παριστάνουσιν οἱ νόμοι. Ὀφείλουσι λοιπὸν οἱ ὑπήκοοι νὰ φυλάττωσιν ἐν συνειδήσει τοὺς νόμους, νὰ συντρέχωσι προθύμως εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον, καὶ νὰ συναγωνίζωνται ὑπὲρ τῆς κοινῆς δόξης καὶ εὐτυχίας, ὡς ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῶν. Ὀφείλουσι νὰ ἀγαπῶσι καὶ νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλους, ὡς μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, ὡς πλάσματα τοῦ αὐτοῦ Δημιουργοῦ· καὶ ἂν διαφέρωσι κατὰ τὰ θρησκευτικὰ φρονήματα καὶ τοὺς τρόπους τῆς εἰς αὐτὸν λατρείας, δὲν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ μισῶσιν ἀλλήλους· τοιοῦτον μῖσος εἶναι ἀπάνθρωπον καὶ ὅλως ἀντίχριστον, ἐξαιροῦνται ὅμως ἐκεῖνοι, ὅτινες διαφθαρέντες αὐτοί, ζητοῦσι νὰ διαφθεύρωσι καὶ ἄλλους διδάσκοντες δόγματα ἀσεβῆ καὶ κακοήθεις διδασκαλίας. Πρὸ πάντων δὲ, ὀφείλουσι νὰ ᾔναι πιστοὶ καὶ δίκαιοι εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους συναλλάγματα, διότι τοῦτο εἶναι ἡ βάσις πάσης ἀνθρωπίνης κοινωνίας.

Καθήκοντα τῶν πλουσίων.

Ἐν τῇ φύσει πλούσιος καὶ πτωχὸς δὲν ὑπάρχει· αἱ διαφοραὶ αὗται γεννῶνται ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ. Αἱ περιστάσεις καὶ ἡ ἀξιοῦτης καθιστῶσι τινὰς πολυχρημάτους, ἐνῶ ἄλλοι μόλις δύναται νὰ κερδαίνωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἀλλ' ὅπως καὶ ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ᾔναι τις, δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ τῆς βοηθείας τῶν ἄλλων. Τὰ χρήματα εἶναι παραστατικὰ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ζωῆς, ἢ μέσα, δι' ὧν δύναται τις νὰ ἐκπληρῇ τὰς χρεῖας αὐτοῦ· ἀλλ' αὗται ἀπαιτοῦσι τεχνίτας καὶ ὑπηρέτας. Πρέπει λοιπὸν οἱ πλούσιοι νὰ φροντίζωσι τὴν τελειοποίησιν τῶν τεχνῶν, καὶ τὴν ἠθικὴν κατάρτασιν τοῦ λαοῦ, μεθ' οὗ ζῶσι· διότι ἡ στέρησις ἢ ἡ ἀτέλεια τῶν τεχνῶν, καὶ ἡ κακοήθεια τῶν συζώντων, καθιστῶσι τὰ χρήματα εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτὰ ἄχρηστον θάρος, καὶ ἀνωφελὲς ἀντικείμενον φροντίδων, πολλάκις δὲ καὶ ἐπικίνδυνον. Ἄς μὴ εἴπῃ τις, ὅτι ἔχων πλοῦτον, ἔχει ὅ,τι θέλει,

(1) Τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλεῖα τιμᾶτε. (ἀ. Περ. β'. 17).